

הקוטב הצפוני

מלחמה על גג העולם

בעולם כולו נטושה מלחמה קרה. אך בשום מקום אין היא קרה כבקוטב הצפוני. עד לפני כמה שנים לא יחס איש חשיבות רבה לגג העולם. האנשים היו רגילים להסתובב במפות המרובעות אשר בספרי האטלס, והקוטב נראה להם כמקום נידח וחסר ערך מעשי. אולם מאז החלו הטייסים של כל העמים להתכופף על מפות חדשות, המבליטות את עיגולו של כדור הארץ, שמו לב לפי רט קטן: הדרך הקצרה ביותר בין יבשת אמריקה ובין לב בריית המועצות מובילה מעבר לגג. יתר על כן, מגי האוויר המשפיעים שהפכה מכרעת על תנאי הטיס, מקורם אף הם בשטח זה. המרוץ על הקוטב החל.

היובסקי הפך קרח. הנתיבה האווירית הראשונה בקוטב הצפוני נערכה ב-22 במאי 1947, עלידי ארבעה מטוסים סובייטיים בפי קוד התייר הארקטי אוטו שמיט. הם השאירו ארבעה אנשים, בפקודת איבן פאפאנין, על איקרה שט, כדי שיחקרו את מזג האוויר והאקיאנוס. הארבעה צפו למעלה מ-1,500 ק"מ, עד שניצלו כעבור 258 יום עלידי שובר קרח סובייטי ליד חופי גרינלנד. הדבר הרגיו מאד את טייסי אמריקה, שלא יכלו להשאיר את היתרון. במלחמה הקפואה לסובייטים. לפני שבוע הודיעו על נצחון גדול: מטוס מסוג סיי-47, שהוביל צוות רגיל וסגל של אנשי מדע, נחת על הקוטב. דרך מדידות משך שלוש שעות וחזר לבסיס צף, איקרה ניד במרחק 200 ק"מ מן הקוטב. משם הודיעו על הנחיתה ברדיו.

המטוס, שצויד במיתקן נחיתה עשוי מגל שישלג, הקים תחנת מדידות על איקרה וקרא לו על שם הטייס — אי פלטשר. שם אפשר לעקוב אחרי לידתו של מזג האוויר ה"עובר מן הקוטב לאלסקה. קנדה וארה"ב. מזג האוויר באי עצמו הוא 75 מעלות מתחת לאפס. כשהורמו הטייסים את הבונון לתוך מטוסייהם נשפכו כמה טיפות, שהפכו קרח עוד לפני הגיעם לארץ. האכזבה האיומה ביר תר: בקבוק של ויסקי סקוטי קפא, הפך קרח.

גרמניה

הימנון נגד הממשלה

כשהודיע במאי 1945 רדיו פלסבורג, תחנת השדר האחרונה שנשארה בלתי כבושה, על כניעתו של האדמירל דניץ ועל סוף הרייך השלישי, סיים את השידור בצליליו של שיר המרעיד נימות נסתרות בלב כל גרמני טוב: "גרמניה, גרמניה מעל לכל, לכל בעולם." היה נדמה לרבים שעם זאת נסתיימה ה"קאריירה של הימנון הזה. הוא חובר לפני כמאה שנים עלידי מהפכן גרמני, הופמן פון פאלרסלבן, והוא היה המנון של מרד. אותה שעה היתה גרמניה מפורדת לשורה ארוכה של נסיכויות וממלכות, שלחמו זו בזו. ה"הימנון בא לבטא את הרצון הלאומי החדש, שנושאו היו דוקא הליברלים והסוציאליסטים, שביקשו לאחד את המדינה ולהשליט בה משטר של חוק.

נכור ורועה זונות. כשאחד ביסמרק את גרמניה, נוכר בשיר המרדני, הפך אותו הימנון לאומי של גרמניה. הוא איבד את משמעותו המתקדמת המקורית, הפך סמל

בקשה על נושא שונה לחלוטין: זכותו של האדם למות.

כ-2500 אישים בריטיים ואמריקאים נודעו, ביניהם הסופר ג'וליאן הקסלי, לשעבר מנהל הארגון לחינוך, מדע ותרבות של א"י, הגישו לטריגוזה לי בקשה לאשר עלידי הצהרה בינלאומית את זכותם של אנשי שים חולים חשוכי-מרפא להריגה מתוך רחמים". הנושא התעורר לפני שנתיים באמריקה בשורה של משפטים סנסציוניים, בהם הואשמו רופאים ברצח חוליהם, אחרי שהחולים בקשו אותם לשם קץ לסבלותיהם. הם * אולם למרות שרעיון ההריגה הרחוק מהמצא הד ניכר בין אנשי המדע בדומה לרעיון כי כל אשה רשאית לבצע הפלה מלאכותית, אף כי הדבר הוא בלתי חוקי כמעט ברוב הארצות, כולל ישראל, גוייס נגדו כל כוחה העצום של הכנסיה הקאטולית. טענה הכנסיה: רק אלוהים רשאי ליטול את חייו של בן אדם. אם מרשה החברה ההריגה בתנאים כל שהם, אין גבול. שהרי אותו עקרון אפשר להפעילו למען רצח פור

הזמר אברהם ("ניקו") פלדמן מוז מצלמת הטלויזיה המאזינים שכחו את מותם

ליטי, כשהמדינה טוענת שחיו של אדם מוזים לשלום המדינה.

אולם גם המבקשים הבינו שאין סיכויים רבים להצטרפתם: הא"י, בו מהות הארץ מות הקאטוליות גורם מכריע, יתרוג את ההצעה בלי רחמים. אולם כוונתם היתה יותר תעמולתית: להרגיל את הציבור העזי למי לרעיון.

* אותה הבעיה נתעוררה לפני שנתיים גם בישראל שעה שד"ר קדיש הרג את בתו. אותם ימים ערך העולם הזה (654) משאל בין אנשי מדע, בו התנגדו הרופאים ד"ר אברמוביץ, פרופסור צונדק ופרופסור מ"ר קוס, וכן השופט בריזכאי, התנגדות נמרצת לרעיון ההריגה מתוך רחמים, בעוד שעורך היו זליגמן חייב את הרעיון ואילו הרב הראשי סוליצנו הודיע שהדבר אסור לפי חוקי ישראל, אך הרבנים היו מקילים בעונש שו של ההורג ולעתים פוטרם אותו מעונשו.

בות. אולם חל שינוי אחד: מלפנים היו שרים את הבית הראשון, "גרמניה מעל לכל." ואילו עתה, אחרי חלוקת מדינתם, עברו בא"י פן ספונטאני לבית השלישי:

"אחדות וחוק וחופש ולמולדת הגרמנית, הבה נשאף לגאלה באחוזת אחים בלב ויד, אחדות וחוק וחופש הם הערובה לאושר, פרחי נא בווהר אושר זה, פרחי מולדת גרמנית!"

החודש הודיע נשיא המדינה שההימנון נ"צ את הממשלה. מעתה יושר הבית השלישי של השיר הישן כהימנון לאומי רשמי.

או"ם

הריגה מתוך רחמים

כמעט כל עבודתה של או"ם מוקדשת ל"נושא אחד: זכותו של האדם לחיות. אולם החודש הוגשה למוסד הבינלאומי העליון

יהודי האי נתכבדו

בהגיע הזמר אברהם ("ניקו") פלדמן, כר כב הנהגה היפה לאופנבאך של האופרה העמית לשעבר למרסיל בשלהי 1948, נגרר עלידי רב-החובל אל סיפון אנייה מעבירת עולים (כיום גליליה), כדי להנעיס ל-2500 עולים את שעתם הגלותית האחרונה. מעשה זה היה פרסומת טובה יותר מכל מידעה בע"תון. כשהגיע ניקו לפריס, הלך שמו לפניו בקרב הקהילה היהודית. הוא הוזמן לשייר באזכרה שערכו פליטי העיר ביאליסטוק ל"חללי עירם. נוכר ניקו: כאשר שרתי להם בערבות הנגב, שכחו את מותיהם, הוילו דמי עות לזכר חללי הנגב.

עסקני האזכרה בכו כה הרבה עד שהח"ליטו לנקום בזמר שהתאכזר להם בשיריו. הם מימנו בשבילו קונצרט באולם פלאייל המפורסם. מבקרי המוסיקה המחמירים ביו-תר מבקרים באולם זה, קוטלים אמנים בסייטונות. ניקו הערים עליהם, הרכיב את רוב חבניו משירים ישראליים שנשא חן בעיני הקהל והמבקרים. תוצאת הקונצרט: חברת הקאליטים פרלופון הפיצה שלושה שירים ישראליים מושרים עלידי אברהם פלדמן.

איריש ארצישראלית. לאחד חודשים מעטים, אחר הופעה בטלויזיה בלונדון (ראה תמונה), בה האוינו מיליוני אנשים לבערבות הנגב, הוזמן פלדמן עלידי הסתדרות ציוני בריטניה להופעה במסיבתם. זמן קצר לפני הופעתו הרעיש רעם ישראלי את הציבור ה"בריטי: צה"ל הפיל מטוסים בריטיים בנגב. היהודים שהופיעו למסבה היו מאובכנים, הר"גישו עצמם בין הפטיש והסדן. כשעלה אבי רהם פלדמן, הכריז: "עכשיו אני רוצה ל-שיר לפניכם את שיר ההננה (שיר הפלמח)." תגובת הקהל: קימת גוף אחד על רגליהם, עמידת דום מתוחה עד סוף השיר.

בדובלין, בירת אירלנד, התאספו 2500 איר-לנדים שוטמי בריטים, יהודים ובלתי-יהודים, לנשף שערכה ויצו "לשוכות ההננה." כאשר שר פלדמן שיר אנגלי צרחו האירלנדים: "איי-דיש. אידיש!" כשפצח בשיר עברי, נרגעו. הסי-בירה מארגנת הנשף: "זוהי איריש מהארץ." עלילת המסע המעניינת ביותר נחרשה בצפון אפריקה, אליה הגיע פלדמן לסיכוב קונצרטים. בהגיעו לאי גרבה (ליד חוף טו-ניס) בו יושבים כ-1000 יהודים (הנחשבים לאטרקציות התיירות העיקרית של הא"י) הנר-אים, לובשים, ומתנהגים כבידואים ומדברים עברית תנ"כית רהוטה, קידמו מכתב בזו הלשון: "למנצח הראשי מהאופרה בת"א: אין לנו כסף לשלם לו, אם ירצה לבוא ול-שיר לפנינו, נשמח לכבד את כבודו."

טיפוס קלאסי. בשוב פלדמן לביתו ה"תלאיבי, מקום שציפו שתי בנותיו לבואו משך ארבע שנים, הביא עמו אלבום ביקורות, בו בלטו, בין השאר אלה של המבקרים ה"אלגירים והטוניסאים שכינוהו "טיפוס קלא-סי של טנור בינלאומי."

פלדמן, המשתוקק לשוב אל קרשי האור-מרה בארץ, נוכח לדעת שהגיע לתחנה שעה קלה אחר צאת הרכבת. התשבחות ששפכו מן הביקורות להן זכה בחוץ לארץ לא עזרו. חברת פרנסוס, המחדשת עתה את הצגת ה"נה הפיה בתיאטרון המוסיקלי המחודש, החי-תימה טרם שובו של פלדמן מחוץ לארץ את הטנור אפרים לוי, עולה חדש מבולגריה, לתפקיד פאריס, בו קנה פלדמן את עולמו.

הכוכב המרובע הסתובב ברגע הנכון, ורותי נפלה על ראשה באחד מששת המשטחים המרובעים של הקוביה. המכה היתה איומה. לרגע ראתה כוכבים ענולים נ"תזים לכל עבר. כשרוחה שבה אליה מצאה את עצמה יושבת לרגלי שלט גדול שנשא את הכתובת "לארשי." היא לא ידעה מה זה. אך האותיות נראו לה מוכרות. האם לא ראתה אותן פעם בסדר אחר, אזלי הפוך...?

תלויים בחלל — שלטיענק שנשא כתובות משונות. היה ברור לרותי שהמושגים בעולם ההוא שונים ממושגים שהרגילה להם בעולם הזה. אולם לרותי לא היה זמן לשקוע בהרהורים. פחד גדול אחז בה. היא התקובה במהירות עצומה לכוכב ה"מרובע. מה יקרה אם תיתקל באחת הפינות החדות? האם לא תיתקל לשנייה? אולם גם כאן האיר לה המזל פנים.

אחרי שהתפוצצה, מצאה רותי את עצ-מה מרחפת כחלי הריק. בעזרת פתקת-המוצצה מזויפת עתה מעדה-מעדה, ראתה מרחקת כוכב מרובע מתקרב.

סוקרנת גדולה אחזה את רותי. מי ראה מעולם כוכב מרובע? האם חיים עליו ייצורים חיים? ככל שהתיקרבה נראה הדבר מוזר יותר. סימנים של חיים נראו